

MØTEBOK

Arkivsaksnr.: 14/155-7

Ark.: K54

Sak nr	Styre/råd/utvalg:	Møtedato:
137/14	Kommunestyret	13.11.2014
108/14	Formannskapet	30.10.2014

Saksbehandler: Kari-Anne Steffensen Gorset, miljøvernkonsulent

REGIONAL PLAN FOR VANNFORVALTNING I VANNREGION GLOMMA 2016-2021 OG REGIONALT TILTAKSPROGRAM ETTER VANNFORSKRIFTEN 2016-2021. HØRINGSUTTALELSE

Lovhjemmel: Vannforskriften

Kommunestyrets vedtak:

Lunner kommune fremmer følgende høringsuttalelse til forslag til Regional plan for vannforvaltning i Vannregion Glomma 2016-2021 og Regionalt tiltaksprogram etter vannforskriften 2016-2021:

1. Utkastet til regional plan for vannforvaltning med tilhørende utkast til tiltaks-program for Vannregion Glomma er et godt utgangspunkt for en helhetlig vannforvaltning med sikte på å oppnå *god økologisk og kjemisk tilstand* innen 2021/2027. Dokumentene beskriver rimelig godt dagens utfordringer knyttet til påvirkningene i vannforekomstene, men tar i utilstrekkelig grad opp hvordan klimaendringer og befolkningsutviklingen vil kunne påvirke fremtidig miljøtilstand. Utfordringene knyttet til gjennomføringen av nødvendige tiltak går ikke klart nok frem.
2. Lunner kommune har merket seg at forvaltningsplanen skal gi føringer til kommunene. Vi mener at forvaltningsplanen på tilsvarende måte må gi føringer for alle aktuelle sektorer. Før forvaltningsplanen kan vedtas som et forpliktende dokument for kommunene, må dette på plass. Lunner kommune er usikker på hva slags retningslinjer man mener vil kunne gi grunnlag for innsigelser og om dette vil være et hensiktsmessig virkemiddel
3. Lunner kommune finner det uheldig at nødvendige virkemidler med angivelse av ansvarlig myndighet ikke fremgår av forvaltningsplanen. Uten nødvendige og hensiktsmessige juridiske, økonomiske og administrative virkemidler, samt tilstrekkelige personellressurser og kompetanse i alle aktuelle sektorer, vil man vanskelig oppnå miljømålene i tide. Nødvendige veiledninger, inkludert metode for å fastsette *god økologisk tilstand* for leirelver, må raskt på plass.
4. Det er ingen tvil om at de økonomiske rammene for gjennomføringen av nødvendige tiltak ikke er tilstrekkelig. Det vil være helt avgjørende for å nå målene at oppfølgingen av vannforvaltningsforskriften ledsages av økte økonomiske ressurser fra statlig hold. Lunner kommune anbefaler at arbeidet knyttet til vannforvaltningen i Norge organiseres som et nasjonalt, flerårig prosjekt med tilstrekkelige økonomiske rammer.

5. Vannområde Leira-Nitelva har utarbeidet en lokal tiltaksanalyse. Denne vil legges til grunn for det videre arbeid med å forbedre vannkvaliteten i vannforekomstene i kommunen.
6. Lunner kommune viser til høringsnotat fra Vannområde Leira-Nitelva (vedlegg), når det gjelder svar på de spesifikke spørsmålene som er stilt i høringsbrevet.

Behandling og avstemming:

Formannskapetets innstilling ble enstemmig vedtatt.

Sammendrag:

Regional plan for vannforvaltning i vannregion Glomma 2016-2021 med tilhørende tiltaksprogram er på høring med høringsfrist 31.12.2014. Lunner kommune er med i vannregion Glomma via vannområde Leira-Nitelva. Styringsgruppa for vannområde Leira-Nitelva har behandlet forslaget til forvaltningsplan og det er utarbeidet et høringsnotat som ligger til grunn for forslag til høringsuttalelse og som ligger vedlagt saken.

Det er foreslått en høringsuttalelse som bl.a tar opp mangler i planen i forhold til utfordringene som klimaendringer og befolkningsøkning gir i tillegg til at det er uklart hva slags retningslinjer man mener vil kunne gi grunnlag for innsigelser. Det påpekes også at det mangler både juridiske, økonomiske og administrative virkemidler og at en uten dette neppe vil kunne nå miljømålene i tide. De økonomiske rammene for gjennomføring av nødvendige tiltak er ikke tilstrekkelige og det foreslås at det organiseres et nasjonalt flerårig prosjekt med tilstrekkelig økonomiske rammer for å løse utfordringene i vannforvaltningsarbeidet.

Det er den lokale tiltaksanalysen som ligger til grunn for det videre arbeidet med å forbedre/opprettholde vannkvaliteten i vannforekomstene i kommunen.

Saksutredning:

1. FAKTA:

1.1 Tidligere vedtak/uttalelser

Lunner kommune har tidligere behandlet flere saker knyttet til arbeidet med vannforskriften og oppfølgingen av den i Vannområde Leira-Nitelva og Vannregion Glomma. De mest relevante behandlingene å nevne i forbindelse med denne høringen er følgende:

Forslag til planprogram for Vannregion Glomma

Kommunestyret behandlet saken, saksnr. 30/11 den 19.05.2011.

Vedtak:

Lunner kommune slutter seg til felles høringsuttalelse fra Vannområde Leira-Nitelva som oppsummeres som følger:

- *Gjennomføringen av arbeidet med vannforvaltningen er i all hovedsak godt beskrevet*
- *Kommunenes rolle må tydeliggjøres bedre i forslaget til planprogram.*
- *Det er positivt at en legger opp til bedre innarbeiding av effekter av forventede klimaendringer i kommende planprosess, både når det gjelder risikovurdering, og utforming og prioritering av miljøtiltak.*
- *Frister for rapportering og handlingsplan må samordnes bedre med de fristene kommunene allerede har å forholde seg til og når tallgrunnlaget er tilgjengelig.*
- *Vannområdet savner et eget kapittel om manglende virkemidler og en synliggjøring av målkonflikter.*
- *Vannområde Leira - Nitelva vil presisere at for at gjennomføring og måloppnåelse skal kunne skje er Vannområdet direkte avhengig av at det fra sektorenes side settes av tilstrekkelige ressurser til arbeidet, ikke bare i form av midler men også i form av tilstrekkelig arbeidskraft.*
- *Det er per dags dato stilt for lite statlige midler til disposisjon og disse står ikke i forhold til utfordringene og ambisjonsnivået en legger opp til med implementering av Vanddirektivet.*

Dokumentet Vesentlige vannforvaltningsspørsmål for Vannregion Glomma

Formannskapet behandlet saken, saksnr. 122/12 den 08.11.2012.

Vedtak:

Lunner kommune fremmer følgende høringsuttalelse til dokumentet Vesentlige vannforvaltningsspørsmål for Vannregion Glomma:

Dokumentet Vesentlige vannforvaltningsspørsmål for Vannregion Glomma gir generelt sett et en god oversikt over de utfordringer en står overfor i forbindelse med vannforvaltningen i vannregionen.

Følgende forhold kommenteres når det gjelder påvirkninger, utfordringer, utviklingstrekk og risikovurderinger:

1. *Avrenning fra landbruk omfatter også erosjon fra jordbruksarealer. Dette kommer ikke tydelig nok fram i høringsdokumentet.*

Følgende forhold kommenteres når det gjelder uavklarte problemstillinger:

1. Det er behov for en vurdering av samfunnsmessige konsekvenser for ulike nivå av måloppnåelse, herunder sektormål på miljøtiltak og hvilke konsekvenser ulike tiltaksnivå vil ha for ulike landbrukspolitiske målsetninger som matproduksjon og matkvalitet. Det kreves overordnede avveininger av mål for å komme videre i tiltaksarbeidet mellom sektorer. Det er derfor behov for å klargjøre bedre ansvarsforhold i forbindelse med oppfølging av tiltak og virkemidler innenfor landbrukssektoren.
2. Dersom det skal være mulig å nå miljømålene innen fristen må manglende metodikk, veiledning og retningslinjer komme på plass. Dette gjelder blant annet for vannforekomster med «mulig risiko», for å klargjøre økologisk tilstand for vannforekomstene som nå har udefinert økologisk tilstand, for leirelver som trenger forbedret metode for klassifisering av god økologisk tilstand, samt at det er behov for en egen standard for bruk av vannplanter og fisk som klassifiseringselement og som overvåkingsparametre.
3. Det er behov for å klargjøre ansvarsforhold og deltagelse i arbeidet i vannområdene for ulike sektormyndigheter (Statens landbruksforvaltning, NVE, Statens vegvesen, Mattilsynet, Direktoratet for mineralforvaltning osv).
4. Det er behov for tilstrekkelig personellressurser og kompetanse for gjennomføring av tiltakene hos alle aktører.
5. Det er nødvendig å sikre at det er en reell konkurransesituasjon for kjøp av konsulenttenester, bl.a til overvåking og klassifisering av biologiske parametre.
6. Det er behov for overordnet vurdering av betydningen av bredere kantsone, for eksempel 10m, som tiltak for å begrense avrenning/erosjon fra jordbruket og naturlig erosjon, vurdert opp mot jordlovens krav og produksjonsmål i jordbruket.

1.2 Problembeskrivelse

I henhold til vannforskriften skal det innen utgangen av 2015 vedtas en forvaltningsplan for alle vannregioner i Norge. Vannregionmyndigheten for Vannregion Glomma (Østfold fylkeskommune) har sendt forslag til regional plan for vannforvaltning i Vannregion Glomma 2016- 2021 med tilhørende tiltaksprogram på høring med høringsfrist 31.12.14.

Vannregionmyndigheten ønsker spesielt at det skal svares på følgende:

- Er forslaget til forvaltningsplan og tiltaksprogram tydelig på hva som er hovedutfordringer for vannregionen fremover?
- Er miljømålene tydelig, spesielt med fokus på unntak og utsettelse?
- Gir forslaget til forvaltningsplan et godt grunnlag for å foreta prioriteringer og avveininger for sektormyndigheter og kommuner?
- Er forslaget til forvaltningsplan og tiltaksprogram tydelig med hensyn på hvordan dokumentene vil bli brukt videre i forvaltningene av vann og vannmiljø?
- Er koblingen mellom miljømål og øvrige samfunns mål godt ivaretatt og synliggjort i forslaget til forvaltningsplan og tiltaksprogram?

Styringsgruppa i Vannområde Leira-Nitelva har behandlet forslaget til forvaltningsplan i møte 24.09.14. Høringsnotatet fra deres behandling er deretter oversendt kommunene i vannområdet for viderebehandling.

Den endelige forvaltningsplanen vil også bestå av regionalt overvåkingsprogram og handlingsprogram. Disse dokumentene er ikke på høring nå.

1.3 Faktaopplysninger

Innholdet i forvaltningsplanen

Innholdsfortegnelsen for forvaltningsplanen for Vannregion Glomma finnes i vedlegg 2 og det er laget et sammendrag av innholdet i vedlegg 4. Forvaltningsplanen gir en sammenstilling av dagens kunnskap om de 12 vannområdene i vannregionen. Den er utarbeidet på grunnlag av vedtatt planprogram fra 2011 og dokumentet «Vesentlige vannforvaltningsspørsmål Vannregion Glomma» med høringsuttalelser fra 2012. En egen forvaltningsplan er utarbeidet for grense-vassdragene som drenerer til Sverige. Denne omhandles ikke i dette saksframlegget.

Forvaltningsplanen for Vannregion Glomma gir en oversikt over vannkvaliteten og påvirkningskilder i i alt 2369 vannforekomster (elver og bekkefelt, innsjøer, kystvann og grunnvann). Den bygger på tiltaksanalyser for samtlige vannområder, der det er gjort analyser av nødvendige tiltak for å nå målet om *god økologisk og kjemisk tilstand* innen 2021 (eller i senere planperioder). I tiltaksanalysene er det i noen grad gjort beregninger av kostnadene og av effekten av nødvendige tiltak, men generelt har kunnskapsgrunnlaget vært for dårlig til at slike beregninger kunne gjennomføres.

Av sammendraget for forvaltningsplanen går det frem at planen skal bidra til en bærekraftig bruk av vannressursene i et langsiktig perspektiv. Dette skal skje gjennom

- En helhetlig vannforvaltning på tvers av sektorer og forvaltningsnivå
- At alle sektormyndigheter, deriblant kommunene, følger opp i egne planer og i vedtak etter sektorlovgivningen, gjennomfører nødvendige tiltak og unngår miljøforringelse i sine aktiviteter og myndighetsutøvelse

Av vannregionens 2369 vannforekomster er 960 i risiko for ikke å nå *god økologisk og kjemisk tilstand* uten til dels omfattende tiltak. Langt de fleste av disse er elver og bekker som ligger i lavlandet og som er påvirket av næringsstoffer fra jordbruk, spredte avløp og kommunale avløp. I høyereliggende deler av vannregionen er vannkraftreguleringer, sur nedbør og fremmede arter viktige påvirkningskilder.

Generelt er målsetningen at alle vannforekomstene skal ha *god økologisk og kjemisk tilstand* innen 2021. For i alt 284 vannforekomster, bl.a. leirpåvirkede elver og bekker, er fristen utsatt til 2027. Dette er fordi kunnskapsgrunnlaget er for mangelfullt til at *god økologisk tilstand* kan fastsettes eller fordi det tar tid før man får full effekt av iverksatte tiltak. I tillegg anses 144 vannforekomster å være såpass påvirket av bl.a. vannkraftreguleringer at de faller i kategorien *Sterkt modifiserte vannforekomster*, med en målsetning om *godt økologisk potensial*. 14 vannforekomster anses å måtte ha varig unntak fra miljømålene.

De 12 vannområdene har i sine tiltaksanalyser foreslått nødvendige tiltak for å nå ønsket miljøtilstand i vannforekomstene. I følge forvaltningsplanen er det tilsammen foreslått ca. 6000 små og store tiltak. Det antas imidlertid at dette anslaget er underestimert, siden tiltakene er nokså ulikt beskrevet. Kostnadene knyttet til tiltak mot forurensning er estimert til 12 milliarder. Dette tallet er også beheftet med stor usikkerhet. Tiltak knyttet til øvrige påvirkninger er i liten grad kostnadsberegnet. Kost-effektberegninger er generelt ikke gjort.

Viktige utviklingstrekk som kan påvirke vannmiljøet negativt er

- befolkningsveksten i pressområder, med press på arealer for boliger, næringsutvikling og infrastruktur
- klimaendringer med hyppigere og mer intens nedbør, samt mildere vintre

I utgangspunktet skal prioriteringer av tiltak skje på grunnlag av kost-effektberegninger. Det har imidlertid i liten grad vært mulig å få gjennomført slike beregninger, bl.a. fordi det har manglet gode veiledere, og man har manglet gode kostnadstall og ikke minst data for effekten. Forvaltningsplanen slår derfor fast at alle tiltak i de lokale tiltaksanalysene må gjennomføres, men at det vil være nødvendig med prioriteringer, basert på

- Nasjonale mål og føringer
- Regionale mål og strategier
- Lokale samfunnsmessige behov

I tillegg gir forvaltningsplanen følgende prioriteringer:

- Problemkartlegginger - forbedring av kunnskapsgrunnlaget
- Tilstrekkelige ressurser til gjennomføring av tiltakene hos alle involverte myndigheter
- Videreføring av landbrukstiltak, bl.a. ved kanalisering av tilskuddsmidler der de gir størst effekt og til sårbare vassdrag

- Justering av konsesjonsvilkår for vannkraftutbyggingene, samt implementering av tidsriktige miljømål, f.eks. gjennom forskrift
- Plan for kommunenes overvannshåndtering i sentrumsområder

For å kunne klarlegge miljøtilstanden og effekten av tiltakene er det i forvaltningsplanens kap. 6.8 gitt en omtale av behovet og ansvaret for ulike typer overvåking, slik det fremgår av tabell 1. Det fremgår at det er behov for økte bevilgninger til tiltaksrettet overvåking og problemkartlegging, samt for en klargjøring av ansvaret for vassdragsovervåking knyttet til landbruket

Tabell 1 Oversikt over overvåking

Type	Formål	Ansvar	Finansiering
Basisovervåking	Overvåke generell tilstand	Staten	Staten
Tiltaksrettet overvåking	Klargjøre effekt av tiltak og om miljømål er oppnådd	Fylkesmannen	Påvirkere (kommuner, landbruket, andre sektorer)
Problemkartlegging	Kartlegge miljøtilstand og eventuelle påvirkningskilder	Fylkesmannen	Offentlige myndigheter

Virkemidler for å sikre disse prioriteringene og gjennomføringen av nødvendige tiltak er ikke omhandlet i selve forvaltningsplanen, men fremgår til en viss grad av tiltaksprogrammet (jfr. kap.1.5.2).

Regionalt tiltaksprogram

Forvaltningsplanen bygger på et utkast til regionalt tiltaksprogram, som også er på høring nå. Det regionale tiltaksprogrammet bygger på tiltaksanalysene til de 12 vannområdene. Det gir en overordnet prioritering som skal danne grunnlag for mer detaljert planlegging av de tiltaksansvarlige (sektormyndighetene). Tiltakene skal være operative inne tre år etter at tiltaksprogrammet er vedtatt. Innholdsfortegnelsen for tiltaksprogrammet fremgår av vedlegg 3.

Ut fra vannområdenes vurderinger er hovedutfordringene i vannregionen oppgitt å være:

- Forurensning av næringssalter (spredt avløp, kommunale avløp, avrenning fra jordbruk) i 10 av 12 vannområder
- Forurensning av miljøgifter (veiavrenning, overvann, grunnforurensning, etc.) i 11 av 12 vannområder
- Fysiske endringer (vannkraft, bekkelukninger, o.l. i 9 av 12 vannområder
- Langtransportert luftforurensning, sur nedbør i 8 av 12 vannområder

Befolkningsøkning er oppgitt å være en stor utfordring i 4 vannområder, bl.a. Vannområde Leira-Nitelva.

Tiltaksprogrammet oppgir noen færre vannforekomster totalt enn forvaltningsplanen, 2159 mot 2369. Det angir det samme antallet for vannforekomster i risiko (960), for vannforekomster som vil oppnå god økologisk tilstand innen 2021 (518), for vannforekomster med utsatt miljømål til 2027 (284), for sterkt modifiserte vannforekomster (144) og for vannforekomster med varig utsatt miljømål (14).

Antall aktuelle tiltak og kostnadsberegningene er de samme som i forvaltningsplanen. Det er ikke gjort kost-effektberegninger.

Tiltaksprogrammet utdyper de regionale prioriteringene på denne måten

- Alle tiltak knyttet til kommunale renseanlegg bør vurderes av sektormyndighet innen 2018. Kostnadene dekkes gjennom kommunale gebyrer. I noen tilfeller kan disse allerede være høye, og det kan være hensiktsmessig med en statlig støtteordning

- Tiltak innen landbrukssektoren må videreføres. Tiltakene finansieres gjennom ordningene Regionalt miljøprogram i landbruket (RMP) og Spesielle miljøtiltak i landbruket (SMIL). Midlene bør målrettes mot sårbare resipienter
- Tiltak for å forhindre utslipp fra spredt avløp i nærheten av sårbare vannforekomster kan være svært kostnadseffektive og gi betydelige miljøforbedringer i flere mindre vannforekomster
- Alle foreslåtte tiltak knyttet til utslipp fra industri, andre punktkilder og øvrige diffuse kilder bør vurderes av sektormyndighetene. Det anbefales at alle kommuner har en plan for håndtering av overvann i byer og tettbygde strøk. Kalking må opprettholdes og ikke stoppe opp der risiko for reforsuring er større enn 20%. Kartlegging av behov for overvåking og problemkartlegging må skje tidlig i perioden.
- Overvåking av fremmede arter bør være en prioritert oppgave, og man må forhindre ytterligere spredning.
- Tiltak for å øke fordrøyningskapasiteten der det er mange tette flater må vurderes og gjenåpning av tidligere lukkede vannforekomster bør vurderes. Problemkartlegginger for å avklare mulige avbøtende tiltak må prioriteres.
- For vannkraftutbygginger bør utredninger av mulige tiltak prioriteres, samt en gjennomgang av sterkt modifiserte vannforekomster med tanke på å fastsette *godt økologisk potensial*. Enkelte navngitte vannforekomster er gitt høyest prioritet for revidering av konsesjoner/fastsettelse av miljøkrav.

Mange av tiltakene kan gjennomføres med eksisterende virkemidler. I kap. 6 er det påpekt behov for nye og/eller forbedrede virkemidler, både juridiske, økonomiske og administrative innenfor de ulike sektorene. Tabell 2 gir en oversikt over forslagene (ikke alle virkemidlene er nye, men det kan være behov for klargjøringer).

Tabell 2 Oversikt over behov for nye/forbedrede virkemidler

Sektor	Juridisk virkemiddel	Økonomiske virkemidler	Administrative virkemidler
Landbruk	Forurensningslovens §8 gjøres gjeldende Krav til bredde på kantsoner/vegetasjonssoner (vannressursloven/PBL) Forurensningsforskriften kap.4 (planeringsfelt)	Økte rammer for RMP, SMIL, mm	Forpliktende miljøavtaler Veiledningsmateriell Tilstrekkelig kapasitet til kontroll og veiledning
Avløp	Kommunens hjemler etter forurensningsloven anses tilstrekkelig Strengere rensekrav i kommunale anlegg Lokale forskrifter for spredt avløp Krav om kommunale avløpsplaner	Avløpsgebyrer Finansieringsordning for utbedring av eksisterende anlegg Tilskudd der avløpsgebyrene allerede er urimelig høye	Tilstrekkelige personellressurser og kompetanse til prosjektering, bygging og kontroll
Overvann	Krav om overvannshåndtering i kommunale utslippstillatelser		Nasjonale veiledere Kommunal plan for overvannshåndtering i tettbygde strøk
Miljøgifter	Påslippsavtaler	Midler til kartlegging og opprydding av grunn- forurensning	Avklare aktuelle miljøgifter Strategi for utfasing av prioriterte stoffer Veiledere for klassifisering av kjemisk tilstand Avklare ansvarlig for

Sektor	Juridisk virkemiddel	Økonomiske virkemidler	Administrative virkemidler
			opprydding av grunnforurensningslokaliteter
Vassdragsreguleringer	Forskrift om standard miljø-/ naturforvaltningsvilkår		
Andre fysiske inngrep			Avklare ansvarlig for utbedring av fysiske barrierer
Biologisk påvirkning/ fremmede arter	Forskrift for rensing av ballastvann		Hindre spredning gjennom informasjon og kontroll

I tillegg går det frem at det er behov for flere problemkartlegginger, bl.a. for å avgjøre økologisk og kjemisk tilstand, samt påvirkningskilder, i en del vannforekomster, bl.a. knyttet til tilførsler av miljøgifter/mulig grunnforurensning. Fylkesmennene har foreslått problemkartlegginger i 476 vannforekomster, til en antatt årlig kostnad på ca. 14 mill.

Tiltaksprogrammet har en omtale av hvert av de 12 vannområdene. For Vannområde Leira-Nitelva går det frem at hovedutfordringer og dermed de viktigste avbøtende tiltakene er knyttet til avrenning fra jordbruket, utslipp fra spredt avløp og kommunaltekniske tiltak, samt sur nedbør/kalking. Stor befolkningsøkning med tilhørende press på arealer, samt klimaendringer anses også å være hovedutfordringer. Foreløpig er det for lite kunnskapsgrunnlag til å fastsette miljømålet for de mange leirpåvirkede elvene og bekkene i vannområdet, samt kjemisk tilstand.

Tiltaksanalysen for Vannområde Leira-Nitelva

Tiltaksanalysen for Vannområde Leira-Nitelva bygger på tidligere tiltaksanalyser for de to vassdragene, Leira og Nitelva, og på dokumentet «Vesentlige vannforvaltnings-spørsmål. Vannområde Leira-Nitelva» fra 2012, samt overvåkingsdata fra de to vassdragene. Den ble behandlet i Styringsgruppa for Vannområde Leira-Nitelva i møte 26.03.14 og vil bli oversendt for politisk behandling i kommunene høsten 2014.

I følge databasen Vann-nett er det er i alt 91 vannforekomster i vannområdet. (Gardermoen grunnvannsreservoar ligger delvis i Vannområde Leira-Nitelva, men er registrert i Vannområdet Hurdalsvassdraget/Vorma i Vann-nett). Økologisk tilstand i vannforekomstene fremgår av tabell 3. Kjemisk tilstand er så langt ikke klarlagt de fleste vannforekomstene.

Tabell 3. Økologisk tilstand for vannforekomstene (VF), med % i parentes (Kilde Vann-nett).

Type vannforekomst	Svært god	God	Moderat	Dårlig	Ikke klassifisert
Innsjø	-	14 (40%)	18 (50 %)	3 (8 %)	1 (2 %)
Elv og bekk	-	8 (15 %)	15 (30 %)	14 (25%)	11 (22%)
Grunnvann	-	-	-	-	3* (100 %)

* Gardermoen grunnvannsreservoar er inkludert til tross for at det er registrert i Vannområde Hurdalssjøen/Vorma

Den viktigste grunnen til at miljøtilstanden ikke er tilfredsstillende er tilførsler av fosfor som fører til overgjødning (eutrofiering). Disse tilførselene kommer fra jordbruk, kommunaltekniske anlegg og private (spredte) avløpsanlegg. I tillegg gir naturlig erosjon tilførsler av partikler og fosfor.

Også sur nedbør er en viktig påvirkningskilde, og kalking er nødvendig for å oppnå/ opprettholde god økologisk tilstand.

12 vannforekomster er såpass påvirket av fysiske tiltak at de bør vurderes som *Sterkt modifiserte vannforekomster*. For disse skal det da fastsettes *godt økologisk potensial*. De fleste av disse

vannforekomstene inngår i Oslos drikkevannsforsyning og det vil bli vurdert å gjøre tiltak for disse når Oslo får ny drikkevannskilde i Holsfjorden.

I tabell 4 er gitt en oversikt over foreslåtte tiltak i tiltaksanalysen

Tabell 4 Oversikt over foreslåtte tiltak

Påvirkning	Årsak eller påvirkningstype	Antall vannforekomster	Prioritet	Kostnader Mill. kr	Ansvarlig myndighet
Forurensning - avrenning fra diffuse kilder	Avrenning fra landbruk	24	1	Ikke beregnet	SLF/Fylkesmannen / kommunene
Forurensning - avrenning fra diffuse kilder	Ikke tilknyttet avløpsnett (spredte avløp)	39*	1	Ca. 250**	Kommunene Finansiering: huseier
Forurensning - Punktutslipp	Renseanlegg	7	1	Ikke beregnet	Fylkesmannen
Forurensning - punktutslipp	Overløp- sikre god drift	7	1	-	Fylkesmannen/ kommunene
	Overløpsrensing	1	2	150	
Forurensning - avrenning diffuse kilder	Ledningsnett - oppgradering og god drift	20	1	Ikke beregnet	Fylkesmannen/ kommunene
Forurensning - avrenning diffuse kilder	Byer og tettsteder - overvannsdiskonering	18	1/2	Ikke beregnet	Kommunene
Forurensning - avrenning diffuse kilder	Transport og infrastruktur	6	1/2	Ikke beregnet	Vegvesenet/ Miljødirektoratet
Forurensning - annen diffus kilde	Grunnforurensning (nedlagte søppelfyllplasser, næringsvirksomhet, ol)	12	1/2/3	1-11	Miljødirektoratet/ Fylkesmannen/NSB / Forsvaret/Direktoratet for mineralforvaltning
Forurensning - langtransport	Sur nedbør	27***	1	0,5 - 0,8	Fylkesmannen
Fysiske inngrep	Hydromorfologiske og morfologiske endringer	19	1/2/3	0,95 - 1,9	NVE/kommunene
Biologiske påvirkning	Fremmede arter	4	1	Adm.	Fylkesmannen

* 13 hvor påvirkningen er liten og/eller har ingen risiko

** Beregnet ut fra ca. kr. 100.000 pr. anlegg. Kostnad for huseier

*** inkluderer 8 vannforekomster som ikke å ha noe risiko eller ikke kalkes i dag

Fordi miljømålene ikke er fastsatt, har det ikke vært mulig å beregne hvor mye fosfor-tilførslene må reduseres. Man vet derfor ikke hvor omfattende de foreslåtte tiltakene må være, men de foreslåtte tiltakene gir retningen for arbeidet mot *god økologisk tilstand*. Som det fremgår av tabellen er det i liten grad gjort beregninger av kostnadene.

Tiltaksanalysen lister opp virkemidler som anses som nødvendige for å oppnå/ opprettholde *god økologisk og kjemisk tilstand* i vannforekomstene i vannområdet. De viktigste anses å være:

- Hensiktsmessige rammebetingelser for jordbruket, inkludert tilstrekkelige tilskuddsmidler
- Tilstrekkelige ressurser og kompetanse for gjennomføring av tiltak, inkludert god arealforvaltning i vassdragsnære områder

- Kunnskap for å kunne fastsette adekvate miljømål for leirpåvirkede vannforekomster, grytehullssjøer og for miljøgifter
- Tilstrekkelige økonomiske rammer for kalking og for nødvendige problemkartlegginger
- Finansieringsordninger for overvåkingsprogrammet som inkluderer alle aktuelle sektorer

Tiltaksanalysen peker på at det er forventet en sterk befolkningsøkning som vil medføre press på arealene i vannområdet. Dette kan sammen med klimaendringer med hyppigere og mer intens nedbør vanskeliggjøre måloppnåelsen.

1.4 Styringsgruppas behandling av forvaltningsplanen

Styringsgruppen i Vannområde Leira-Nitelva behandlet forslaget til forvaltningsplan for Vannregion Glomma i møte 24.09.14. Høringsnotatet ble oversendt kommunene 26.09.14 og fremgår av vedlegg 5.

Høringsnotatet er ment som et grunnlagsdokument for høringsuttalelsene fra hver av de 12 kommunene i Vannområde Leira-Nitelva. Det gir en vurdering for hvert av de 5 spørsmålene som er stilt fra Vannregion Glomma ved oversendelsen av utkast til forvaltningsplan og tiltaksprogram. Det tar også opp noen andre forhold.

I tabell 5 er sammenstilt høringsnotatets svar på spørsmålene fra Vannregion Glomma.

Tabell 5 Sammendrag av vurderinger i høringsnotatet

Spørsmål	Vurdering
1. Er forvaltningsplan og tiltaksprogram tydelig på hva som er hovedutfordringen i vannregionen fremover	<p><u>Vannområde Leira-Nitelva</u></p> <ul style="list-style-type: none"> • Hovedutfordringene med hensyn på påvirkning oppleves som riktige. • Behov for tydeliggjøring av hovedutfordringene med tanke på gjennomføringen når det gjelder <ul style="list-style-type: none"> - Tilgang på ressurser (finansielle og kompetent personell) - Miljømål for visse typer vannforekomster og nødvendige standarder for overvåking
2. Er miljømålene tydelige, spesielt med fokus på unntak og utsettelse?	<p><u>Vannområde Leira-Nitelva</u></p> <ul style="list-style-type: none"> • Det er særdeles viktig å få fastsatt miljømål for leirpåvirkete vannforekomster, grytehullssjøer og miljømål for miljøgifter i biota og sediment
3. Gir forslaget til forvaltningsplan og tiltaksprogram et godt grunnlag for å foreta prioriteringer og avveininger for sektormyndigheter og kommuner?	<p>Av tiltaksprogrammet går det frem at alle foreslåtte tiltak bør prioriteres og gjennomføres etter følgende prinsipper:</p> <ul style="list-style-type: none"> • kostnadseffektivitet • lavt konfliktpotensial • prioritere andre kostbare tiltak fremfor tiltak som er i konflikt med overordnede nasjonale mål <p><u>Vannområde Leira-Nitelva</u></p> <ul style="list-style-type: none"> • Grunnlaget for prioriteringer er ikke tydelig nok. Det er behov for å tydeliggjøre om tiltak kan nedprioriteres/ bortprioriteres. • Det er uklart hva det betyr at alle tiltak skal være "operative" innen 3 år etter at tiltaksprogrammet er vedtatt. • Utfordringene med befolkningsvekt/press på arealer og kombinert med mer intense nedbørsepisoder fremheves • Kommunene har god erfaring med områdevis opprydding i spredt avløp - områdene med størst negativ påvirkning prioriteres • Støtter behov for statlig støtteordning der

Spørsmål	Vurdering
	avløpsgebyrer allerede er urimelig høye. <ul style="list-style-type: none"> • Peker på behov for økonomisk støtteordning ved opprydding i spredt avløp og på økte rammer for tiltak i landbruket (RMP, SMIL) • Det er uklart hvordan arbeidet med fremmede arter og miljøgifter skal prioriteres - hvilke er viktige?
4. Er forslaget til forvaltningsplan og tiltaksprogram tydelige på hvordan dokumentene vil bli brukt videre i forvaltningen av vann og vannmiljø?	I forvaltningsplanen går det frem at den vil gi føringer til kommunene i regionen og skal bidra til å samordne og gi retningslinjer for arealbruken på tvers av kommune- og fylkesgrensene. Dersom retningslinjene fravikes, gir dette grunnlag for å fremme innsigelse etter plan- og bygningsloven <u>Vannområde Leira-Nitelva</u> <ul style="list-style-type: none"> • Det er uklart hva slags retningslinjer som kan gi grunnlag for innsigelser • Hva betyr det at tiltakene skal være operative innen tre år etter at tiltaksprogrammet er vedtatt, når vannforekomsten er gitt utsatt mål? • Det er en svakhet at virkemidler ikke er omhandlet i forvaltningsplanen og at det i tiltaksprogrammet ikke er tydeliggjort ansvarlig myndighet og fremdrift
5. Er koblingen mellom miljømål og øvrige samfunns mål godt ivaretatt og synliggjort i forslaget til forvaltningsplan og tiltaksprogram?	<u>Vannområde Leira-Nitelva</u> <ul style="list-style-type: none"> • Savner tydeliggjøring av hvordan ulike miljømål og øvrige samfunns mål skal vektes - hvem er ansvarlig? • Brukermål burde komme tydeligere frem
Øvrige innspill, hovedsakelig knyttet til virkemidler	<u>Vannområde Leira-Nitelva</u> <ul style="list-style-type: none"> • Uklart hva man oppnår med å gjøre forurensningslovens § 8 gjeldende overfor landbruksavrenning • Tilskuddsrammen til utbedring av hydrotekniske anlegg pga. tidligere tiders bakkeplanering er altfor liten • Behov for klargjøring og veiledning kantsoner/vegetasjonssoner, bl.a. når det gjelder skjøtsel og erosjonsproblematikken • Behov for økt administrativ kapasitet og kompetanse • Prioritering av foreslåtte virkemidler mangler • Dreneringstilskuddet bør også omfatte fordrøynings- og rensiltak pga. hyppigere og mer intens nedbør

2. VURDERING/DRØFTING:

EUs vannrammedirektiv og den norske vannforvaltningsforskriften forutsetter en helhetlig forvaltning av vannforekomstene. Dette innebærer bl.a. at alle aktuelle sektorer tar sin del av ansvaret for å gjennomføre nødvendige tiltak for å oppnå *god økologisk og kjemisk tilstand* i vannforekomstene. Forvaltningsplanen som Vannregionmyndigheten nå har sendt på høring, skal sammen med vannforvaltningsforskriften danne rammeverket for en slik helhetlig vannforvaltning. Den vil erstatte gjeldende forvaltningsplan for Vannregion Glomma/Indre Oslofjord fra 2010, hvor bl.a. forvaltningen av Leira inngikk.

Utkastet til forvaltningsplan for Vannregion Glomma med tilhørende tiltaksprogram er to omfattende dokumenter. De beskriver hovedutfordringene knyttet til påvirkninger, miljømålene og nødvendige tiltak i vannforekomstene i de 12 vannområdene. Det pekes også på utfordringene knyttet til forventede klimaeffekter og til forventet befolkningsutvikling og urbanisering, med press

på arealer. For tiltak knyttet til forurensning har man beregnet en total kostnad på ca. 12 milliarder, men kostnadsberegningene er ufullstendige. Det er ikke gjort kost-effektberegninger. Det anbefales at samtlige tiltak som er foreslått i de lokale tiltaksanalysene, bør gjennomføres, og da innenfor rammen av nasjonale mål og føringer. Planen er ment å gi føringer til kommunene i vannregionen og skal bidra til å samordne og gi retningslinjer for arealbruken. Brudd på retningslinjene kan gi grunnlag for innsigelser.

Utkastet til forvaltningsplan er utarbeidet på basis av et planprogram som ble sendt på høring i 2011 og dokumentet «Vesentlig vannforvaltningsspørsmål» som ble sendt på høring i 2012. Lunner kommune har i sine høringsuttalelser i disse og tidligere høringsrunder pekt på behovet for at nødvendige og hensiktsmessige virkemidler kom på plass, samt at man fikk veiledningsmaterieell i god tid. I tillegg forutsatte man at Staten fulgte opp sine beslutninger om å oppnå *god økologisk og kjemisk tilstand* i vannforekomstene ved å legge til rette for en god samordning av nødvendige tiltak innen alle sektorer.

Det må derfor sies å være en stor svakhet ved forvaltningsplanen at vurderinger av nødvendige virkemidler er utilstrekkelige. Det går ikke frem hvem som er ansvarlig for å få de ulike virkemidlene på plass, og det mangler for så vidt også en fremdriftsplan.

For å oppnå god økologisk og kjemisk tilstand i Leira og Nitelva er det særlig viktig at man får effektive virkemidler for jordbruket. Tidligere tiders kanalisering av jordbruket med stor grad av bakkeplanering og kornproduksjon i store deler av vannområdet, gir i dag store utfordringer i våre leirpåvirkede elver. I Lunner er det de sørlige delene av kommunen som er med i Vannområde Leira-Nitelva og utfordringene i jordbruket når det gjelder påvirkning av vassdragene er ikke så store der som i øvrige deler av vannområdet da jordbruksarealet i denne delen av vår kommune er lite. Vi har heller ikke ravinedaler og leirmasser slik det er i andre deler av vannområdet. Landbruks- og matdepartementets forslag til ny forskrift om produksjonstilskudd og avløsertilskudd i landbruket, som nå er på høring, synes i liten grad å ta hensyn til miljøutfordringene og intensjonene i vannforskriften. Dette er vanskelig å se at de foreslåtte endringene i ett av dagens viktigste virkemidler i jordbruket, vil bidra til å oppnå målsetningene i vannforskriften.

Det fremgår av forvaltningsplanen at den skal gi føringer for kommunenes arbeid. Vannforskriften er imidlertid tydelig på at alle sektorer må bidra i arbeidet for å bedre vannkvaliteten. Det er derfor en mangel ved forvaltningsplanen at den ikke er tilsvarende tydelig på å gi føringer for sektorenes arbeid.

Utkastet til forvaltningsplan og utkastet til tiltaksprogram for vannregionen bygger på forslag til lokale tiltaksanalyse for de 12 vannområdene. Tiltaksanalysen for Vannområde Leira-Nitelva omhandler tiltak som anses nødvendige for å oppnå *god økologisk og kjemisk tilstand* i alt 65 av 91 vannforekomster. Lunner kommune og de øvrige kommunene i vannområdet har i alle år gjennomført tiltak for å bedre vannkvaliteten i vassdragene gjennom utbygging og drift av ledningsnett og renseanlegg og oppfølging og krav til private avløpsanlegg, samt oppfølging av tiltak i landbruket, bl.a. ved forvaltning av tilskuddsmidler til miljøtiltak. Tiltaksanalysen for Vannområde Leira-Nitelva vil sammen med den regionale vannforvaltningsplanen gi føringene for kommunenes arbeid fremover.

Vannregionmyndigheten har ved oversendelsen av høringsutkastene bedt spesielt om svar på spesifiserte spørsmål. Høringsnotatet fra Vannområde Leira-Nitelva (vedlegg 5) besvarer disse, slik det også fremgår av tabell 5 i kap. 1.5.4. Generelt synes det som om forvaltningsplanen og tiltaksprogrammet gir en god beskrivelse av de faktiske forholdene i vannforekomstene. De er imidlertid ikke tydelige nok på hvordan man vil sikre en god gjennomføring hvor alle sektorer tar sin del av ansvaret. Svarene i høringsnotatet synes å dekke Lunner kommune sin oppfatning av planen og av konkrete mangler ved planen. Det kan legges til grunn for kommunens høringsuttalelse.

I brev av 24.06.14 til Finansminister Siv Jensen og Klima- og miljøminister Tine Sundtoft fra Vannområde Hurdalsvassdraget/Vorma og Vannområde Leira-Nitelva ble det tatt opp at de

økonomiske rammene for vannforvaltningsarbeidet generelt er for små. Statsbudsjettet 2015 vil vise om det også på nasjonalt nivå er en erkjennelse av at det koster å ha høye ambisjoner for vannkvaliteten i vassdragene våre. Uansett kan det være viktig å understreke dette også i denne høringsuttalelsen.

Konklusjon med begrunnelse

1. Utkastet til regional plan for vannforvaltning med tilhørende utkast til tiltaks-program for Vannregion Glomma er et godt utgangspunkt for en helhetlig vannforvaltning med sikte på å oppnå *god økologisk og kjemisk tilstand* innen 2021/2027. Dokumentene beskriver rimelig godt dagens utfordringer knyttet til påvirkningene i vannforekomstene, men tar i utilstrekkelig grad opp hvordan klimaendringer og befolkningsutviklingen vil kunne påvirke fremtidig miljøtilstand. Utfordringene knyttet til gjennomføringen av nødvendige tiltak går ikke klart nok frem.
2. Lunner kommune har merket seg at forvaltningsplanen skal gi føringer til kommunene. Vi mener at forvaltningsplanen på tilsvarende måte må gi føringer for alle aktuelle sektorer. Før forvaltningsplanen kan vedtas som et forpliktende dokument for kommunene, må dette på plass. Lunner kommune er usikker på hva slags retningslinjer man mener vil kunne gi grunnlag for innsigelser og om dette vil være et hensiktsmessig virkemiddel
3. Lunner kommune finner det uheldig at nødvendige virkemidler med angivelse av ansvarlig myndighet ikke fremgår av forvaltningsplanen. Uten nødvendige og hensiktsmessige juridiske, økonomiske og administrative virkemidler, samt tilstrekkelige personellressurser og kompetanse i alle aktuelle sektorer, vil man vanskelig oppnå miljømålene i tide. Nødvendige veiledninger, inkludert metode for å fastsette *god økologisk tilstand* for leirelver, må raskt på plass.
4. Det er ingen tvil om at de økonomiske rammene for gjennomføringen av nødvendige tiltak ikke er tilstrekkelig. Det vil være helt avgjørende for å nå målene at oppfølgingen av vannforvaltningsforskriften ledsages av økte økonomiske ressurser fra statlig hold. Lunner kommune anbefaler at arbeidet knyttet til vannforvaltningen i Norge organiseres som et nasjonalt, flerårig prosjekt med tilstrekkelige økonomiske rammer.
5. Vannområde Leira-Nitelva har utarbeidet en lokal tiltaksanalyse. Denne vil legges til grunn for det videre arbeid med å forbedre vannkvaliteten i vannforekomstene i kommunen.
6. Lunner kommune viser til høringsnotat fra Vannområde Leira-Nitelva (vedlegg), når det gjelder svar på de spesifikke spørsmålene som er stilt i høringsbrevet.

DOKUMENT I SAKEN:

Vedlagt:

1. Høringsutkast Regional plan og Regionalt tiltaksprogram:
<http://www.vannportalen.no/hoved.aspx?m=36286&amid=3650648>
2. Innholdsfortegnelse Regional plan
3. Innholdsfortegnelse Regionalt tiltaksprogram
4. Innholdsoversikt regional plan
5. Høringsnotat

Øvrige dokument:

14/1336	Vannområde Leira - Nitelva. Referat fra styringsgruppemøte 23.01.14..	Avsender:Skedsmo kommune
14/6884	Vannområde Leira-Nitelva. Referat fra møte i	Avsender:Prosjektleder Sigrid

14/3337	styringsgruppa 26.03.14. Invitasjon til møte i vannregionutvalget - vannregion Vest-Viken 9. april 2014.	Louise Bjørnstad Avsender:Buskerud fylkeskommune
14/16590	Høringsnotat fra Vannområde Leira-Nitelva - regional plan for vannforvaltning VR Glomma 2016- 2021.	Avsender:Sekreteriatet i Skedsmo kommune

Særutskrift av saken med saksframlegg sendes til:

Rett utskrift av møtebok.

Roa, 20.11.14

Jenny Hemstad

Utvalgssekretær